

NOKS (71) MERKTE DAT ZE 'ANDERS' WAS

'SINDS IK WEET DAT IK HOOGBEGAAFD BEN, *snap ik mezelf*'

Pas als ze bijna vijftig is, ontdekt Noks Nauta dat ze hoogbegaafd is. En dat verklaart veel. "Eindelijk kon ik dingen plaatsen. In mijn werk en in mijn huwelijk."

Tekst: Anne Broekman. Fotografie: Mariel Kolmschot. Visagie: Nicolette Brønsted.

"Nog nooit heb ik op school een onvoldoende gehaald. Ik was een braaf meisje dat goede prestaties leverde. Elk vak vond ik leuk. Ik hoefde er weinig voor te doen om de stof onder de knie te krijgen en was eigenlijk verbaasd over mijn hoge cijfers. Ik merkte dat ik anders redeneerde dan andere kinderen. Ik vroeg me ook vaak van alles af, zoals waarom ik leefde. Maar ik kon en wilde daar niet over praten, omdat ik merkte dat mensen mij dan niet konden volgen. De leerkrachten vonden mij waarschijnlijk een fijne leerling. Ik was snel en mocht extra opdrachten doen als ik mijn werk af had. Ik zat op een Dalton-school, wat heel goed voor me was. Ik kreeg veel ruimte om taken op mijn manier te doen. Dat paste beter bij mij dan het klassieke onderwijs, waarbij je het tempo van de klas volgt. Waarschijnlijk had dat bij mij voor frustraties gezorgd, niet voor niets lopen veel hoogbegaafde kinderen vast op school. Maar ik kijk met een goed gevoel terug op mijn schooltijd. Ook omdat ik fijne vriendinnen had. Er zaten altijd wel leuke, slimme kinderen in mijn klas bij wie ik aansluiting vond. Het stereotype van een extreem slim kind dat stevast het buitenbeentje is, klopt dus echt niet altijd."

Te direct

"Toch viel het me naarmate ik ouder werd wel vaker op dat ik 'anders' was. Of eigenlijk: anders dacht. Als een leraar een vraag stelde, wist ik welk antwoord er van mij werd verwacht. En dus gaf ik dat. Maar eigenlijk dacht ik: je kunt dit ook op een andere manier benaderen. Ik wilde niet 'moeilijk' doen tegenover leerkrachten, dus hield ik dat soort gedachten voor mezelf. Ik kom uit een familie van snelle, slimme denkers die scherp kunnen reageren. Mijn vader hield niet van smalltalk en was zeer breed ontwikkeld, mijn moeder was erg creatief. Maar de term hoogbegaafd viel nooit bij ons thuis. We vonden onze manier van denken normaal. Vaak had ik het idee dat iedereen zijn rol kende in het toneelstuk van het leven, maar ik de mijne niet. Dat merkte ik vooral in het sociale verkeer. Op een feestje of verjaardag wist iedereen waar ze het over moesten hebben, welke vragen er moesten worden gesteld, dat er een complimentje over een mooie jurk moest worden gegeven. Ik ging altijd meteen de diepte in. Ik stelde té persoonlijke vragen of ik vertelde over iets interessants wat ik in een boek of in de krant had gelezen. Mensen deinsden dan terug en zo'n gesprek viel vaak snel dood. Gelukkig had ik vriendinnen die me daarop wezen en van wie ik kon leren. Een schoolvriendin zei ooit tegen mij: 'Zo, jij hebt weer een pijl' ►

afgeschoten' toen ik weer te direct was geweest. Verrek, je hebt gelijk, dacht ik. Ik snapte meteen wat ze bedoelde. Dat inzicht hielp me. Daarna probeerde ik vaker tot tien te tellen en niet meteen al mijn gedachten op tafel te gooien."

Opluchting en begrip

"Ook tijdens mijn studie bleven vrij hoge cijfers gewoon voor mij. Dat anderen veel harder moesten blokken voor tentamens, daar stond ik niet bij stil. Ik studeerde geneeskunde, maar merkte al gauw dat ik niet in een ziekenhuis kon werken. Daar heerst een strenge hiërarchie. En ik moest natuurlijk onderaan de ladder beginnen en zeker geen kritische vragen stellen over waarom men iets op een bepaalde manier deed. Het eerste teken aan de wand dat er iets speelde, maar dat besefte ik toen nog niet. Ik werd bedrijfsarts, een vak dat ik heerlijk vond. Ik ben van nature nieuwsgierig en stelde veel vragen aan mijn cliënten, die het fijn vonden om met mij te praten. Maar ik vond het vermoeiend om alle persoonlijke verhalen aan te horen, omdat ik dan wilde meezoeken naar oplossingen. Na een paar jaar veranderde ik daarom van baan. Toen ik bijna vijftig was, liep ik vast in mijn werk. Ik zag dat er dingen beter konden binnen de organisatie en ging de confrontatie aan met mijn baas. Zij ging vervolgens elke stap die ik zette controleren, en daar ben ik allergisch voor. We zijn met een conflict uit elkaar gegaan. Een kennis zei toen tegen mij: 'Ik zie wat het probleem is, jij bent gewoon te slim.' Ik vroeg rond in mijn omgeving en toen bleken meer mensen mij erg intelligent te vinden. Inmiddels had ik een nieuwe baan gevonden, en daar dreigde ik opnieuw een conflict met mijn baas te krijgen. Ik stapte naar een psycholoog voor een IQ-test. De psycholoog zei nog nooit

zo'n hoge score te hebben gezien: ik scoorde maximaal, een percentage dat gelijkstaat aan een IQ van 150. Verder gaat die test niet. Ik was verbaasd en dacht zelfs even dat ik een verkeerde, makkelijke test had gekregen. Daarna meldde ik me aan bij Mensa, de vereniging voor mensen met een hoog IQ. Ook ging ik veel lezen over hoogbegaafdheid. Ik denk dat het bijna twee jaar duurde voordat het tot me doordrong dat ik echt hoogbegaafd ben. Het was een opluchting. Eindelijk kon ik dingen plaatsen. Een hoog IQ maakt dat je snel denkt, scherp observeert en vlot verbanden legt. Ik heb snel mijn analyse en soms ook mijn oordeel klaar en moet mezelf weleens afremmen. Ik sla op tilt als iemand dingen beweert die niet wetenschappelijk zijn onderbouwd. Dan moet ik me inhouden, want ik heb gemerkt dat mensen zich snel aangevallen voelen als ik met ze in discussie ga. Het meest voel ik me op mij gemak bij bevlogen, open-minded mensen die breed geïnteresseerd zijn. En dat hoeven heus niet per se hoogbegaafden te zijn."

Anderen helpen

"Toen ik meer wilde lezen over hoogbegaafdheid bij volwassenen kon ik daar maar weinig informatie over vinden. Veel literatuur en onderzoeken zijn gericht op hoogbegaafde kinderen. Dus ik besloot zelf informatie te verzamelen en onderzoek te gaan doen. Inmiddels had ik ook een studie psychologie afgerond en alles viel mooi samen. Ik richtte het Instituut Hoogbegaafdheid Volwassenen (IHBV) op. Hier kunnen mensen de kennis krijgen die ze nodig hebben. Ook geef ik vanuit deze stichting veel lezingen en workshops, onder meer aan groepen hoogbegaafde volwassenen, psychologen en artsen. Ik ben blij dat ik bij anderen kan bijdragen aan hun zelfkennis. En ik hoop hoogbegaafden te kunnen laten zien dat het geen ballast is. Dat je met een uitzonderlijk hoog IQ ook gelukkig en succesvol kunt zijn. Want helaas bestaan er veel misverstanden. Soms wordt het te positief ingevuld: dat hoogbegaafden het 'lekker makkelijk' zouden hebben. En overall goed in zijn. Zelf heb ik overigens nooit het idee gehad dat er meer van mij werd verwacht omdat ik slim ben. Ik leg vooral voor mezelf de lat erg hoog. Als ik iets doe, moet het zo goed mogelijk. Vaker nog worden hoogbegaafden als wereldvreemde einzelgängers gezien, of er wordt gedacht dat ze autistisch zijn. Je kunt mensen met een hoog IQ natuurlijk niet over één kam

'Ik voel sociale situaties nu iets beter aan. *En dat geeft zelfvertrouwen*'

't zit in de familie

"Hoogbegaafdheid hoort bij mij. Soms vind ik het wel jammer dat ik er pas zo laat achter ben gekomen. In mijn huwelijk speelde het bijvoorbeeld ook een rol. Ik ben heel autonoom en besefte destijds niet dat die eigenschap zo sterk was. Mijn ex en ik hadden soms meningsverschillen, die heeft iedereen weleens. Maar daar konden wij samen niet goed over praten. Ik begreep niet waarom hij de dingen anders zag dan ik. In discussies kwamen we er zelden uit, omdat ik weigerde argumenten te accepteren waar ik het niet mee eens was. Achteraf had ik meer ruimte kunnen bieden aan een andere mening. Dat had misschien niet mijn huwelijk gered, maar toch had ik het liever anders aangepakt. Gelukkig begrijp ik mezelf inmiddels beter. Ik heb een dochter en een zoon die nooit zijn getest, maar ook eigenschappen van hoogbegaafdheid hebben. Ze redeneren en praten ontzettend snel en benaderen situaties van verschillende kanten. Dat vind ik mooi. Inmiddels ben ik oma geworden. Het is fascinerend om die kleine meisjes te zien opgroeien en te zien hoe ze hun wereld aan het verkennen zijn. Ik hoop dat zij een positief zelfbeeld opbouwen en van hun mogelijkheden genieten. Door alle probleemverhalen die je over hoogbegaafden hoort – en die ik beslist niet wil bagatelliseren – zou je haast vergeten dat er ook veel voordelen aan zitten. Mensen met een hoog IQ zijn vaak hoogsensitief. Ik ook. Situaties beleef ik heel intens. Ik kan ongelooflijk blij worden van muziek, poëzie of boeken. In een museum kan ik diep worden geraakt door een schilderij. De natuur doet ook veel met me. Ik voel, hoor en ruik volop. Maar ook mensen kunnen me erg raken. Ik heb een brede interesse. En is altijd wel iets te zien en mijn gedachten gaan altijd door. Dat vind ik niet vermoeiend. Ik heb altijd een opschriftboekje bij me om alle ideeën die ik heb vast te leggen. Of ik liever niet hoogbegaafd had willen zijn? Absoluut niet. Dit is veel leuker, juist vanwege die intensiteit. Ik verveel me nooit." ■

'Mijn zoon en dochter zijn nooit getest. *Maar veel eigenschappen herken ik*'